

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid. 50 kr., za pol leta 1 gid. 30 kr., za četrt leta 15 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se našane enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Cesar v Ljubljani.

Ko so pred dvanajstimi leti obiskali presvetli cesar Franc Jožef slovenske dežele, jih nobeno mesto ni tako slovesno sprejelo, kakor bela Ljubljana. Tudi pretekli torek je Ljubljana imela čast, da so jo obiskali naš milostni vladar; ali tokrat jih prvo slov. mesto ni vsprejelo z ono radostjo, kakor pred 12 leti, ampak brez zastav z neizrečeno žalostjo, vendar pa z izrednim upanjem. Žalostna je Ljubljana, saj vemo, kaj se je z njo zgodilo letos velikonočne praznike. Pa tudi upati mora in sme, saj so jo obiskali predobri oče, da so se prepričali o izredni škodi po potresu, in rekli: »Znatno pomoč mora mesto dobiti in to tudi zasluži«.

V torek ob 3. uri popoldne so dospeli cesar z žvornim vlakom v Ljubljano. Na kolodvoru so jih čakali prevz. knezoškof, deželni predsednik, vojni minister Krieghammer, mestni župan Graselli in mnogi dostojanstveniki. Skoro vsakega so milostno nagovorili, posebno dolgo so se razgovarjali s prevz. knezoškofo in županom. Zunaj kolodvora in po mestu je bilo vse polno ljudstva, ki je cesarja pozdravljalo z navdušenim živio. Ko so cesar vstopili v voz barona Heina, zgodila se je mala nezgoda. Jeden konj, prestrašen, je odlomil branovlek. Cesar so izstopili in z baronom Heinom sedli v drug voz.

Svetli cesar so se peljali najprej v deželno bolnišnico, da si ogledajo barake, pohvalijo usmiljene sestre, ki o potresu niso zgubile poguma, ampak hitele bolnikom v pomoč. Od deželne bolnišnice, kjer so se mudili pol ure, peljali so se čez Marije Terezije cesto mimo kolizeja na Tržaško cesto. Tu so bili v špalirju dijaki in učenci. S Tržaške ceste so zagledali cesar šotore in barake, in njihovo milo obličje se je zmračilo. Ogledali so si vojaško skladišče, bolnišnico, gledališče, ter ondotno kuhinjo za silo.

Ko so se nekoliko pomudili v deželnem muzeju, obiskali so nato jahalnico, kjer je nastanjeno 36 družin s 169 osebami. Vidno ganjeni so cesar tukaj gledali majhno podobo bede Ljubljančanov. Mnoge so nagovorili in potolažili. S solznimi očmi so zapustili jahalnico, saj jim je znano, da blizu 10 tisoč ljudij tudi nima boljšega bivališča v Ljubljani.

Na potu v Trnovsko predmestje so si ogledali barako deželnega predsednika ter ternovske barake in so se ob 1/6. uri pripeljali pred uršulinsko cerkev, kjer so jih pričakovali prevz. knezoškof. Cesar si ogledajo cerkev in na pol podrti samostan. Potem so korakali peš do kazine. V Zvezdi so cesar vstopili tudi v jeden šotor, kar je brezbrojna množica navdušeno pozdravila.

Pred deželnim dvorcem so vladarja pričakovali deželni glavar Oton Detela in deželni odborniki. Deželni glavar je po pozdravu peljal cesarja v stanovanje, ki je

hudo poškodovano. Nato to si cesar ogledali cerkev sv. Jakoba in potem se podali pred mestno hišo, kjer jih je pozdravil mestni župan Graselli. Od tod so sli peš ogledat si cerkve frančiškanske in samostana. Ko so se vrnili k mestni hiši, vsedli so na voz in se peljali mimo stolnice v bolnišnico za silo, postavljeno za pokopališčem.

Okoli 7. ure zvečer se pripeljajo predobrotljivi vladar s spremstvom na južni kolodvor. Ondi se poslovijo od deželnega namestnika, knezoškofa, drugih odličnih gospodov ter na udano zahvalo župana rečejo upanja polne besede: »Strmim ob velikosti nesreče; kar sem videl, je dosti huje, kakor sem mislil. Bodite preverjeni, da storim vse, kar je možno, da se mestu in deželi najizdatnejše pomore«. — Po teh besedah so stopili cesar v vlak. Ko se je ta jel pomikati, zaorili so navdušeni živio - klici. Res, s tako blagim vladarjem, kakor so naš presvetli cesar ne more se nobena država na vsem svetu ponašati. Bog naj živi nam cesarja!

Gospodarska knjiga.

Vodo bi se reklo nositi v Dravo, ko bi hotel natančno opisati vse težave in nedloge, stiske in revščino, ki tlačijo kmečki stan. Po jedni strani skromni pridelki, ki vsled konkurence drugih držav nimajo nobene veljave ali slepo ceno; po drugi pa čedalje večji stroški na vseh straneh; to je butara, ki tare in teži dandanes skorej vsakega kmeta. Resnična je sodba, da srednje ali slabo posestvo dandanes dela kmetu več stroškov, nego daje dohodkov; zato pa tudi kmetje povsod očitno lezejo v dolgove, katerih se potem nikakor ne morejo iznebiti. Sploh kmetijstvo hira dandanes naglo, in če pojde tako naprej, oslabeled bo popolnoma kmečki stan, ta podlaga držav in korenina vseh drugih stanov.

Da se to zabrani še o pravem času, skušajo pravi prijatelji kmeta doseči s tem, da mu po jedni strani pomagajo iz denarnih zadreg, ga rešijo oderuhov in tako postavijo na lastne noge. To so uspešno tu pa tam že storili s posojilnicami, katere so res dobrota za kmeta in le želeti je, da bi si jih ustanovili povsod in se jih oklenili vsi kmetje.

Po drugi strani pa skušajo prijatelji kmeta pomagati mu s tem, da ga podučujejo o umnem kmetijstvu, kako naj obrača, da bo mu polje, živina, sadje, sploh vse zemljišče več dobička neslo. Ali jeden pomoček je še za kmeta, katerega žalibog on, kakor mi je znano iz skušnje — le vse preveč prezira, menda iz nevednosti, in to je gospodarska knjiga. Smel bi trditi, da ravno zategadelj gre kmetom našim največ slabo, ker ne premišljajo dosti, kako je z njih gospodarstvom, ali

napreduje ali propada. Temu pa je največ krivo, ker nimajo gospodarske knjige ali vsaj popolne ne, katera bi jim za časa kazala, kje je uzrok, da gospodarstvo hira in gre rakovo pot. V jednom letu še gotovo nobeden prej premožen kmet ni prišel na boben, temu navadno je hiral leta in leta, predno so mu vzeli posestvo. Če bi imel knjigo, lahko bi že v kratkih mesecih, gotovo pa ob koncu leta, ko prešteje stroške in dohodke, spoznal, kje je oni vir, ki mu največ škode dela. In če ga zamašiti ne more, vsaj brzda ga lahko, da mu bo manj škodoval. Gospodarska knjiga je namreč kmetu ogledalo, v katerem more vsako leto natančno pregledati svoje gospodarjenje in kjer vidi lahko tudi vse napake, ki jih je storil morebiti iz lahkomišljenosti ali celo iz nevednosti. Toda biti mora knjiga tudi natančna; kajti le takrat bo kmetu prav kazala stanje njegovega gospodarstva.

Pa si bo kdo mislil, kakšna umetnost more biti taka knjiga, jaz bi je že ne znal rabiti! Nič ložje, nego tol. Vzemi, dragi bratje, posebno knjigo ali tudi zvezek papirja in začni o novem letu po jedni strani knjige zepisovati vse stroške, ki jih imaš z gospodarstvom, z družino in tudi kar sam porabiš — natančno vse; po drugi strani knjige pa zapisaj dohodke, ki jih dobiš na pridelkih, živini, sadju itd. sploh pri gospodarstvu. Zapisati moraš pa razločno vse, za katero reč si izdal še in one krajcarje in tako tudi, kje in zakaj si dobil še tako neznatne dohodke. Ko mine leto, pa razdeli vse stroške in dohodke, kakor ti čem pokazati, v vrste, in takrat boš imel pred seboj ogledalo svojega gospodarjenja. To je zelo potrebno zategadelj, da lahko natančno ogledaš in spoznaš, kje imaš največje stroške in se jih potem tako veš tudi varovati ali vsaj nekoliko ogibati. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

IX. Kosar, čist narodnjak, kakor zlato.

„Naj vam sveti, mladi rojaki, rodoljubnost iz naših grobov, kakor večerno sonce, ki se po hribih in dolinah ozira, katere je po svoji poti lepo osevalo in ogrevalo, ter jim davalo novo življenje.“

(A. M. Slomšeka zbrani spisi. III. 12.)

»Ljubezen do svojega naroda more in mora biti eden najdragocenejših biserov v čednostnem vencu vsacega moža;«¹⁾ prav posebno svetel bil je ta biser v vencu Frana Kosarja. Pokojnik je svoj narod ljubil in ga je nosil v svojem srcu. Če je narod naš kaj veseliga doživel ali če ga je srečala kaka sreča, igralo mu je srce veselja, nasproti pa ga je bolelo srce, kadar so prišli nad narod žalostni časi in tužni dnevi. Njegova narodna zavest ni nikdar omahovala in niti ni mogla omahovati, ker je stala na trdnih tleh sv. vere. Veren katoličan in vrl narodnjak — to je bilo vodilo njegovega življenja. Njegova narodnost prestala je preskušnjo tudi v ognju — trpljenja, in zato bila je čista kakor zlato.

»Sploh smo prepričani — piše Kosar —, da se narodnost in narodnjaki ne smejo ceniti po takih časih, kateri njim prinašajo častne službe, slavno ime in odlikovanja, pač pa po dobah, v katerih treba za narodno prepričanje trpeti roganje in zasramovanje, in kadar treba na oltarju domovine kaj darovati.«²⁾

»Vsak človek je že po naravni postavi v prvi vrsti dolžan po svoji nadarjenosti in po svojih močeh delati v blagor svojega naroda. Narodnih dolžnostij ni smemo po tem presojsati, je-li narod katerikoli velik in slaven, ali je majhen in zaničevan od drugih merodajnih narodov; bolj reven, zanemarjen in po nedolžnem zatiran je narod, tem vestneje treba je izpolnjevati dolžnosti do naroda. Za omikanega moža večje sramote ni kakor če se po napuhu onamujen sramuje svojega pokolenja iz majhnega in revnega naroda, ali ga celo zataja in se rajši ogreva v solncu tujega mogočnega naroda, da pod njegovim bliščečim plaščem vlovi nekoliko leska tudi za svojo osebo ter tem ložje zleze do častnih in mastnih služeb.«¹⁾

Kadar je bil govor o neslogi med Slovenci, postal njegov obraz temen, njegovo oko solzno, njegova beseda rezka. »Iz srca obžalujem neslogo, in še več kakor to: srdito razdraženost v narodnem taboru, ki cela leta niti za trenotek ne pojenja, in ki podaja našim narodnim sovražnikom po raznih novinah toliko gradiva in povoda, zasmehovati nas in obrekovati... O kako lepi so bili časi, ko smo vsi rodoljubni raznih stanov delovali vzajemno v slogi in ljubezni vse povsodi... Kratke dobe Slovanov zgodovinske slave bile so dobe njih edinosti v politiki in veri; — dolge dobe njih zgodovinske sramote pa so dobe njih nesloge v politiki in še bolj v veri. Zastonj krivice dolžimo svoje sosedo, da zakrijemo svojo sramoto. Največ svetá otrokom sliši Slave; ali mesto da ogromni slovanski rod drži za krmilo Evrope, kaj vidimo? da ni že skoro tako slabotnega sosednega naroda, kateri bi z ošabnimi koraki že ne tlačil slovanske zemlje. Gazili so jo in jo še — Lahi, Nemci, Madjari, Turki. Kje naj iščemo uzrok tej žalostnej prikazni? V zgodovinski neslogi Slovanov, ki je njih orjaške sile razdrobila in jih med seboj tako razprla, da zdaj — otroci ene matere — se med seboj več ne umemo, niti umeti nočemo. Že precej časa namreč zidamo zedinjeno Slovenijo, pa kako jo zidamo? Tako, da bomo mesto zedinjene Slovenije že menda skoro babilonski turn dodelali, kajti že dolga leta ni bilo med Slovenci toliko ravsa in kavsja, kakor ravno dandanašnji. Začnejo duhovniki kaj delati v blagor naroda, se svetovni černo proč obrnejo, rekoč: vi ste mračnjaki, z vami ne gremo. Začnejo zopet svetovni kaj, jim odvrnejo duhovniki: vi ste liberalci, ne maramo vas. V laseh so si stari in mladi Slovenci — v laseh so si naši časnikarji, — v laseh so si naši politikarji!... To je rana, ki nas na srečo skli!... O zato bi si želel glasú — glasú tako mogočnega, da bi odmeval od podravskega bregov do jadranskega morja, — glasú tako spravljivega in milo prosečnega, da bi do srca segel vsem dragim rojakom: Pozabimo vse, kar je bilo neprijetnega med nami, stopimo zopet v eno kolo slovensko, in naša prva stopinja bodi ta, če smo tudi v tej ali oni stvari raznih mislij, vsaj to si dajmo veljati, da vsak po svoje dobro misli in hoče za narod; ne spodtikajmo si dalje hudobnih ali nepoštenih namenov! Naše edino orožje bodi prepričanje, — svrha, katero nameravamo, sprava, — način delovanja ljubezen, — steza, po kateri hodimo, potrpežljivost, in ni dvoma, da se v kratkem zopet snidemo ter kolo sklenemo okoli žrtvenika matere Slave!«²⁾

Ko so mladi, liberalni Slovenci napisali na svoje bandero: Narodnost brez ozira na vero, in so djali: pustimo zdaj verske in cerkvene reči popolnem iz misli in se združimo okoli praporja gole in same

¹⁾ A. M. Slomšek; Zbrani Sp. IV. 197.

²⁾ Leben und Wirken Slomšek's str. 265.

¹⁾ Leben und Wirken Slomšek's str. 55.

²⁾ Beseda pri obč. zboru pol. dr. v Marib. „Slov. Gosp.“ 1872 št. 48. in Kat. Cerkev str. 92.